

2005 YILI COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMA DÜZEYİ: 9. SINIF COĞRAFYA PROGRAMI ÖRNEĞİ

The Practicability Level of Geography Curriculum in 2005: The Sample of 9. Grade Curriculum

2005 Yılı
Coğrafya
Öğretim

Niyazi KAYA *

Eyüp ARTVINLİ**

İhsan BULUT***

40

ÖZ

Problem Durumu: Milli Eğitim Bakanlığı, uzun yıllardır beklenen ilk adımı atarak 2005 yılında bu konuda yeni bir coğrafya öğretim programı hazırlamış ve aynı yıl uygulamaya koymuştur. Bu yeni programların yaklaşımı, etki-tepki, sebep-sonuç açıklamalarına dayalı davranışçı öğrenme yaklaşımı yerine, büyük oranda sebep ve çoklu sonuçlara dayalı yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına kaydırılmıştır (M.E.B., 2005).

Bu programları uygulayan öğretmenlerin programları tanıma ve uygulamadaki kararlılığı, programlara yönelik duyuşsal özellikleri ve meslektaşları arasındaki işbirliğinin düzeyi programların uygulamadaki başarısını etkilemektedir. Güler'e (2003: 54) göre, hazırlanan programların uygulamaya geçirildikten sonra, gruptaki bireyler ya da grubun bütünü tarafından ne ölçüde özümsemişliğinin, kavranıldığına değerlendirilmesi, dolayısıyla da geliştirilmesi, en az programın kendisi kadar önemli bir konudur. Şimdiye kadar söz konusu edilen düşünceler ve görüşlerden hareketle, bir programın sadece teorik olarak niteliği ya da getirdiği yaklaşım ile değerlendirilemeyeceği; uygulama ile bütünleştirilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir (Bulut, 2006:7).

Erden'e (1998:2) göre, uygulanan programların aksaklık ve eksiklikleri giderildikçe, toplumdaki ve bilim alanlarındaki değişimlere göre yeniden düzenlendikçe, diğer bir deyişle, programlar geliştirildikçe eğitimin niteliğinin de artması beklenir. Bu nedenle asıl önemli olanın, eldeki programın yaklaşımı ve niteliğinin yanında, çıktığı nitelikli ürün olarak şekillendirecek olan öğretmenler tarafından programın nasıl algılandığı, ne şekilde uygulamaya sokulduğu ve ne düzeyde uygulanabildiğidir.

Eğitim programı tasarısı, uygulamaya esas olan bir kitap ya da kılavuz kaynaktır. Program tasarısı ilkelerine uygun olarak hazırlanan programlar uygulamada işlerlik kazanırlar. Program geliştirme ve değerlendirme faaliyetlerinin odak noktası tasarlama olmakla birlikte, uygulama göz önünde bulundurulmaksızın gerçekçi bir değerlendirme yapmak mümkün değildir (Erden, 1998:9). Bu nedenle, oldukça önemli olan yeni programların uygulamada ne ölçüde başarılı olduğunun belirlenmesi önem taşımaktadır. Bunun için, 9. sınıf yeni coğrafya programı ile 2005 yılından itibaren tanışmış olan coğrafya öğretmenlerinin yeni programların uygulamadaki etkililiğine ilişkin görüşlerini belirlemenin, program geliştirme ve revize etme sürecine katkı sağlayacağı düşünülerek, "2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi", araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Araştırmanın Amacı: Araştırmanın temel amacı, 2005 yılından itibaren liselerde uygulanmakta olan Coğrafya Dersi 9. Sınıf Yeni Öğretim Programı'nın uygulamadaki etkililik düzeyini belirlemektir. Bu amaçla liselerdeki coğrafya eğitiminin sorunlarına çözüm getirecek yeni programın yaklaşımına ve bu yeni yaklaşımın coğrafya öğretimindeki rolüne vurgu yapılarak, ortaya çıkan görüşler ışığında programın daha etkili uygulanabilmesi konusunda çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, tarama (survey) modeli niteliğindedir. Veriler, 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanan 9. sınıf coğrafya öğretim programı hakkındaki öğretmen görüşleri ve düşünceleri alınarak toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'de 2005-2006 öğretim yılında 9. Sınıf yeni coğrafya öğretim programını uygulayan ve 2006-2007 öğretim yılında uygulamakta olan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. İnternet üzerinde e-posta yöntemiyle çalışan, sadece coğrafya

* Dr., Kütahya Nafî Gural Fen Lisesi Coğrafya Öğretmeni

** Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü

*** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

öğretmenlerinin üye olabildiği ve 17 Ekim 2006 tarihinde 1480 kişinin üye olduğu http://tech.groups.yahoo.com/group/coğrafya_ogretimi adresinde kayıtlı olan “Türkiye Coğrafya Öğretmenleri Birliği” adlı ileti grubu üzerinden söz konusu öğretmenlere e-anket uygulaması şeklinde yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuçlar: Coğrafya öğretmenlerinin hemen hemen yarısı (% 48,9) yeni programla ilgili herhangi bir seminer, kurs, hizmet içi eğitim vb. ne katılmış ama bunu yetersiz bulmuştur. % 29’u ise hiç katılmamış, sadece % 22,2’si verimli olarak katıldığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, yeni coğrafya öğretim programının yaklaşımını ve beraberinde getirdiği aktif öğrenme yöntemlerinin coğrafya öğretmenleri tarafından henüz yeterince anlaşılamadığını, bunun da öğretim programının uygulanabilirlik düzeyini olumsuz etkilediği belirtilebilir. Yapılan araştırmada, coğrafya öğretmenlerinin Coğrafya Öğretim Programı’nın “*geneli ve genel amaçlarının*” uygulanabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri “az” ($\bar{X} = 2.08$), düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre, yeni coğrafya öğretim programında öğrenciye kazandırılması öngörülen kazanımlardaki içeriğin coğrafya öğretmenleri tarafından programın genel amaçlarıyla “az” düzeyde tutarlı görüldüğü sonucuna varılabilir. 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlara ilişkin öğretmenlerin genel görüşlerini almak üzere sorulan sorulardan elde edilen verilere göre coğrafya öğretmenlerinin programda yer alan “*kazanımların*” uygulanabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri “az” ($\bar{X} = 2.10$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Yapılan araştırmada, coğrafya öğretmenlerinin 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı’nın “*öğretme-öğrenme süreci*” ndeki uygulanabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri “az” ($\bar{X} = 2.44$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı’nın öğrenme-öğretme süreci boyunca coğrafya öğretmenleri tarafından uygulanabilirliği “az” bulunmuştur şeklinde yorumlanabilir. Yine araştırma sonuçları, coğrafya öğretmenlerinin, 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı’nın “*Ölme ve Değerlendirme*” açısından uygulanabilirliğinin “az” ($\bar{X} = 2.42$) düzeyinde olduğunu düşündüklerini ortaya koymuştur.

Öneriler: Yeni programın öngördüğü öğrenci merkezli öğretim, yapılandırmacılık, çoklu zekâ uygulamaları, aktif öğrenme, bireysel farklılıkları ön plana alan öğretim uygulamaları ve yaklaşımlarının, öğretmenlere örneklerle uygulamalı olarak anlatılacağı hizmet içi eğitim, kurs ya da seminerlerinin acilen periyodik olarak planlanması önerilmektedir.

Yeni öğretim programının yaklaşımına uygun hizmet içi eğitimlerde eğitilecek coğrafya öğretmenlerinde, bu eğitimlerin sonucunda şekillenmesi beklenen öğretmen profilini ortaya koymak üzere “**Coğrafya Öğretmen Eğitiminde Standartlar**” geliştirilmesi önerilmektedir.

Okullarda, coğrafi bilgi sistemleriyle uygulamalar yapmaya uygun bilgisayar, internet bağlantısı, DVD, tepegöz, projeksiyon, video, televizyon vb teknolojik ürünlerin de mutlaka yer aldığı, öğrencinin aktif öğrenmeyi gerçekleştirmesi için kaynaklara (coğrafya kaynak kitapları, makaleler, yayınlar ve dergileri de içeren) ulaşımının kolaylaştırıldığı coğrafya sınıflarının hızla oluşturulması önerilmektedir.

9. sınıf coğrafya dersi için öngörülen haftalık iki ders saatinin etkinlik tabanlı uygulamalar için yetersiz kaldığı, bu nedenle programın yoğunluğunun azaltılması veya ders saatinin artırılması önerilmektedir.

Öğrenciye kazandırılacak coğrafi becerilerin yeniden ele alınarak her kazanımla ilgili en fazla iki veya üç coğrafi becerinin verilmesi şeklinde sınırlandırılması önerilmektedir.

9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı’nda yer alan kazanımların bazı ölçütlere göre yeniden ele düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya öğretimi, 9. sınıf coğrafya öğretim programı, aktif öğrenme, uygulanabilirlik

ABSTRACT

Problem Statement: In Turkey Ministry of Education took an important step in 2005 and prepared a new Geography curriculum. This curriculum was applied at the same year. The approach of this new curriculum focuses on constructivism depending on mostly cause and multi-consequences instead of behaviorism depending on explanation of action-reaction, cause-consequence.

The determinism of the teachers who have applied this curriculum in recognizing and application of the programme, their sensitive characteristics about programme and the level of collaboration among colleagues has affected success of application of this curriculum. According to Güler (2003:54), after the prepared curriculum started to be applied, the evaluation of how much it is assimilated and engaged by the members or the whole group is as important as the curriculum itself. So is the development of the curriculum.

By the help of the thoughts and views that were emphasized up to now, it is obvious that a curriculum can not be evaluated just theoretically by means of qualification or the approach that is brought by it. It should be deprogrammed with the application.

According to Erden (1982:2), after the disruptions and deficiencies of the applied programs dissolved, or revised again according to the changes in society and science fields, the other words, the programs are improved, the quality of the education is expected to increase.

Education program project is a guide source or back to application. The programs which are prepared according to the curriculum, project principals gain functionality in application. Although the focus of the curriculum development and evaluation activities is to design. It is not possible to make a realistic evaluation without considering the application (Erden, 1989:9). Therefore, it is important to find out how successful the new curriculums are in application.

The ideas of the geography teachers , who have really met with the latest 9th grade geography lesson plan after 2005, on effectiveness of the application of the new programs have been thought to contribute to program development and revision process. So, "2005 Academic Year, 9th Grade Geography Lesson Education Programme: The Applicability Level For The Teachers" has been chosen as the research subject.

Research Aims: The main aim of this study is to determine the effectiveness level in using of 9th grade Geography curriculum that has been applied in high schools since 2005. For this purpose suggestions were tried to present more effective performing of the curriculum in the direction of thoughts that were emerged by emphasizing the approach of the new curriculum that will solve the problems of teaching Geography in high schools and the role of the new curriculum.

Method: This study is a kind of survey model. Data were composed of thoughts and ideas of teachers who have applied is 9th grade new Geography curriculum in high schools in Turkey. The subjects of this study are Geography teachers. E-questionnaire has been done at 17th October 2006 among teachers who are members of a web site (Union of Turkey Geography Teachers) (http://tech.groups.yahoo.com/group/cografya_ogretimi) that has 1480 members who are only Geography teachers.

Findings and Results: Almost the half of the Geography teachers (%48,9) have joined seminars, courses and inservices etc. about

Proposals: It is suggested that courses, seminars and in-service trainings should be organized immediately and periodically about samples to teachers in student-centered teaching, constructivism, multiple intelligence, active learning and individual differences.

It is suggested that "Standards in Geography Teacher Training" should be developed. In order to shape teacher's profile at the end of in-services.

It is suggested that Geography classes should be designed at schools in order to access the information easily that contains geography source books, articles, magazines to practise geographical knowledge with the technological devices like computer, Internet, DVD, OHP, video, television etc.

It is suggested that the density of the curriculum should be reduced and the hours of the subject should be increased because two hours in a week at 9th grade is not enough for activity based practices.

It is suggested that acquisitions in the curriculum should be revised and for each acquisition maximum two or three geographical skills should be given.

It is suggested that the acquisition of the curriculum should be evaluated with some criteria.

Keywords: Geographic teaching, 9. grade geography curriculum, active learning, Practicability.

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüz Türkiye eğitim sisteminde ihmal edilmiş ve sadece sosyal bilimler alanına hapsedilerek kısır karaktere bürünmüş bir disiplin görüntüsü sergileyen coğrafya bu haliyle bilim çevrelerinin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Hatta bazı akademisyenler Avrupa ve Amerika'da hızla gelişen coğrafyanın maalesef ülkemizde 1950'lerden daha az popüler olduğu, yıllar boyunca coğrafya programlarına uzman olmayan kişilerce müdahale edildiği konusuna dikkati çekmektedirler (Alim, 2003: 2).

Çünkü 1974–1975 öğretim yılında yürürlüğe giren müfredat programları hazırlanırken, ortaöğretim coğrafya programları, bu modern programların uygulanacağı gerekçesiyle haftalık ders saatleri azaltılmak suretiyle daha da verimsiz duruma getirilmişlerdir (Doğanay, 2002: 329). Hâlbuki aynı yıllardan itibaren gelişmiş ülkelerde coğrafyanın ihmal edilmesinin neden olduğu sonuçlar sorgulanmakta, bu dersin öğretiminin getireceği olumlu gelişmeden yararlanmak için bir devrimden söz edilmekte, nitekim 1994 yılına gelindiğinde ABD’nde coğrafya dört temel dersten biri durumuna gelmekteydi. Hatta ABD’nde “coğrafya” , NASA Eğitim Bölümü tarafından ülkenin en önemli ve stratejik dersleri içinde matematik, fen bilimleri ve teknoloji ile birlikte dört temel dersten biri olarak listeye alınıyordu (Bednarz ve diğ., 2005: 40).

1954 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi’nce yayınlanan “Coğrafi Tetkikler İçin Rehber” adlı kitap, ALİM’in tespitini haklı çıkaracak çarpıcı cümleler içermektedir. Bu kitapta;

*“Memnuniyetle işaret etmek lazım gelir ki son zamanlarda artık **“hayat için hayat yolu ile okul”** prensibi ele alınmaya başlanmış, ilkokullarda tatbikine de gidilmiştir. Ufak tefek aksaklıklarına rağmen, tamamıyla takrire dayanan eski öğretim metoduna nazaran muhakkak ki iyi...*

*“**Hayat için hayat yolu ile okul”** sözünü gerçekleştirmek üzere kullanılacak metot, aktif metottur. Coğrafya aktif metodun tatbikine en fazla imkân veren bir bilimdir. Öğrenciyi her an konu ile karşı karşıya getirmek mümkündür. Bu işin yapıldığı andan itibaren lüzumlu olan şey, öğretmenin gidilecek yolu, varılacak hedefi göstermesi ve öğrencinin çalışmasını takip etmesidir. ”* demektedir (Korkut,1954: 2).

Bu cümlelerin bize hiç de yabancı olmadığını, 2005’te yürürlüğe konan yeni coğrafya programıyla uygulanması istenen bu yaklaşımların 1950’li yıllarda da benzer şekilde gündemde olduğu anlaşılmaktadır. O halde o zamandan bugüne geçen süreçte ALİM’in dikkati çektiği husus, yani coğrafya eğitiminin ülkemizde 1950’lerdeki kadar bile popüler olmadığı müşahede edilebilir. Nitekim aslında 1941 yılında 1. Coğrafya Kongresi’nde alınan kararlarla oluşturulan ders programları, hemen hemen aynen günümüzde de uygulanmaktadır (Şahin, 203:157)

Ülkenin coğrafya eğitimindeki yaklaşımının ve program geliştirme faaliyetlerinin olumlu bir seyir izlemediği, bu nedenle lise coğrafya eğitiminden başlayarak ciddi bir değişime, hatta reforma gereksinim duyulduğu konusunda akademisyenler ve öğretmenler neredeyse hemfikirdirler (Tomal, 2004:3). Öte yandan; bugünün gelişmiş ülkelerinde *“coğrafi beceriler”*, iyi bilgilenebilir ve fonksiyonel toplumlar için giderek daha çok zaruri, güncel ve daha yararlı bilgiler sağlayan önemli bir bilim olarak görülmektedir (Kerski, 2001:2). Özellikle *“coğrafi bilgi teknolojileri”*nin (geotechnologies) 21. yüzyıldaki karar verme süreçlerinde en çok talep edilen üç alandan biri olacağı vurgulanmaktadır(Kerski, 2005:1).

Artık modern dünyada coğrafyaya, mekân ve lokasyonların karakterleri ile bazı alışılmış özelliklerini bir seri şeklinde ezberleten ders olarak yaklaşılmamaktadır. Geçmişte coğrafyanın yer adları ezberleten ders olduğu düşünülürken, günümüzde özellikle gelişmiş ülkelerde hemen hemen bütün toplumsal, doğal ve ekonomik sorunlara ancak coğrafya açısından iyi eğitilmiş bireylerin çözüm üretebileceğine inanılmaktadır (NA Press, 1997: 16). Coğrafya insanların çevreleriyle olan olumlu ya da olumsuz ilişkilerini hem sosyal hem de doğal yönleriyle pratik sonuçlara çevirmek üzere araştırmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da gelişmiş ülkelerde coğrafyacı unvanı taşıyan insanlar *“yer”* ve *“insan”* ile ilişkili hemen her kurumda uygulamaya ve sonuca giden iş ve projelerde görev

yapmaktadırlar. Günümüzde coğrafyacıların uygulama alanı içine artık, şehir ve bölge planlamalarında çalışmak, çevre sorunlarına çözümler getirecek projelerde ve küresel şirketlerin dünya pazarlarında yeni yerler bulma çabalarında görev almak da bulunmaktadır (Özgüç; Tümertekin, 2000: 243).

1990'lı yıllardan itibaren uluslararası coğrafya eğitimindeki yeni eğilimler, ülkemiz tarafından yeterince iyi takip edilemediğinden, uygulamaya konacak coğrafya öğretim programlarının Türk gençlerine küreselleşen dünyada mücadele edebilmeleri için neleri kazandırması gerektiği üzerinde de yeterince fazla durulmamıştır. Öyle ki, küreselleşme bağlamında coğrafya'ya yön veren Uluslar arası Coğrafya Birliği (IGU-International Geographical Union) tarafından 1992 yılında yayınlanan "*Coğrafya Eğitiminde Uluslararası Rapor*" adlı çalışma 20 dile çevrilmesine (Stoltman, 1997: 32) rağmen Türkçe'ye çevrilmemiş ve bir değerlendirmede bulunulmamıştır.

Ayrıca yüzeysel, katı ve davranışçı bir yapıya sahip "*coğrafya programları'nda*", ders içinde düşünme gücünü arka plana iten, coğrafya'nın analiz ve sentez gibi temel unsurlarını oldukça yüzeysel geçen, kesin yargılar içeren ve son noktayı koyan ifade tarzıyla yazılmış, öğrenci etkinliklerine en alt düzeyde destek veren "*coğrafya ders kitaplarında*", öğrencilerin bilgi depolaması üzerine kurulmuş, onların zihinlerini düşünmeye zorlamayan, coğrafi düşünce gücünü geliştirmeyen, ezbere dayalı "*öğrenme-öğretme yöntemleri*" nde de yukarıda söz konusu edilen olumsuz yaklaşım kendisini tüm gücüyle hissettirmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, uzun yıllardır beklenen ilk adımı atarak 2005 yılında bu konuda yeni bir coğrafya öğretim programı hazırlamış ve aynı yıl uygulamaya koymuştur. Bu yeni programların yaklaşımı, etki-tepki, sebep-sonuç açıklamalarına dayalı davranışçı öğrenme yaklaşımı yerine, büyük oranda sebep ve çoklu sonuçlara dayalı yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına kaydırılmıştır (M.E.B., 2005).

Bu programları uygulayan öğretmenlerin programları tanıma ve uygulamadaki kararlılığı, programlara yönelik duyuşsal özellikleri ve meslektaşları arasındaki işbirliğinin düzeyi programların uygulamadaki başarısını etkilemektedir. Güler'e (2003: 54) göre, hazırlanan programların uygulamaya geçirildikten sonra, gruptaki bireyler ya da grubun bütünü tarafından ne ölçüde özümsemişliğinin, kavranıldığına değerlendirilmesi, dolayısıyla da geliştirilmesi, en az programın kendisi kadar önemli bir konudur. Şimdiye kadar söz konusu edilen düşünceler ve görüşlerden hareketle, bir programın sadece teorik olarak niteliği ya da getirdiği yaklaşım ile değerlendirilemeyeceği; uygulama ile bütünleştirilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir (Bulut, 2006:7).

Erden'e (1998:2) göre, uygulanan programların aksaklık ve eksiklikleri giderildikçe, toplumdaki ve bilim alanlarındaki değişmelere göre yeniden düzenlendikçe, diğer bir deyişle, programlar geliştirildikçe eğitimin niteliğinin de artması beklenir. Bu nedenle asıl önemli olanın, eldeki programın yaklaşımı ve niteliğinin yanında, çıktığı nitelikli ürün olarak şekillendirecek olan öğretmenler tarafından programın nasıl algılandığı, ne şekilde uygulamaya sokulduğu ve ne düzeyde uygulanabildiğidir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, 2005 yılından itibaren liselerde uygulanmakta olan Coğrafya Dersi 9. Sınıf Yeni Öğretim Programı'nın uygulamadaki etkililik düzeyini belirlemektir. Bu amaçla liselerdeki coğrafya eğitiminin sorunlarına çözüm getirecek yeni programın yaklaşımına ve bu yeni yaklaşımın coğrafya

öğretimindeki rolüne vurgu yapılarak, ortaya çıkan görüşler ışığında programın daha etkili uygulanabilmesi konusunda çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

1.3. Varsayımlar

Araştırma aşağıdaki varsayımlara dayalı olarak yürütülmüştür.

1. Elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu varsayılmıştır. Çünkü ;

a) Anket soruları TTKB uzmanları (Program geliştirme, ölçme değerlendirme ve dil yönünden) ile alanın uzmanı iki öğretim üyesinin inceleme ve düzeltmesinden geçmiştir. Ayrıca SPSS programı ile analiz edilen anketin ön çalışma bulguları, anketin hem tek tek madde analizi sonuçları hem de alt boyutlarına ilişkin analiz sonuçlarının güvenilirlik ve yapı geçerliliği bakımından standartların üzerinde sonuç verdiği görülmüştür.

b) Anket soruları asıl gruba uygulanmadan önce Kütahya, İstanbul ve Ankara illerinde toplam 49 öğretmen üzerinde ön uygulama yapılmış ve bu doğrultuda sorularda bir dizi düzeltmeye gidilmiştir.

c) Veri toplama yönteminin e-anket (elektronik posta yoluyla) olması nedeniyle gönüllü öğretmenler ankete geri dönüt verdiği için, verilen yanıtların samimi ve 9.sınıf yeni coğrafya programının uygulanmasına yönelik öğretmen görüş ve önerilerini ortaya koyacak niteliğe sahip olduğu varsayılmıştır.

2. Seçilen örneklemin evreni yansıtıcı nitelikte olduğu varsayılmıştır.

3. Veri toplama araçları araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek niteliktedir.

4. Coğrafya Dersi 9. Sınıf Yeni Öğretim Programı'nın uygulamadaki etkililiğini ortaya koymak için, coğrafya öğretmenlerine anket uygulaması yapılmasının önemli olduğu varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2005–2006 Öğretim yılında uygulamaya sokulan coğrafya dersi 9. sınıf öğretim programı ile bu programın “geneli ve genel amaçları, kazanımları, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme” boyutlarının uygulanabilirlik düzeyi açısından araştırılmasıyla,
2. 2005–2006 öğretim yılında 9. Sınıf yeni coğrafya öğretim programını uygulayan ve 2006–2007 öğretim yılında uygulamakta olan coğrafya öğretmenleriyle,
3. Programı uygulayan ve anketi yanıtlayan coğrafya öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, tarama (survey) modeli niteliğindedir. Araştırma ile 9. sınıf yeni coğrafya programının öğretmenler açısından ne düzeyde uygulanabilir olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli, var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi esas alır (Karasar, 1994: 77). Bunun için veriler, 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanan 9. sınıf coğrafya öğretim programı hakkındaki öğretmen görüşleri ve düşünceleri alınarak toplanmıştır. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal verilerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan işlemleri tanımlar. Bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlayan bir süreçtir. Kısaca betimsel

istatistik, bir grubun özelliklerini betimlemek amacıyla kullanılan frekans, yüzde, merkezi eğilim ölçüleri, değişkenlik ölçüleri ve korelasyon katsayısı gibi teknikleri içerir (Büyüköztürk,2002:5).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de 2005–2006 öğretim yılında 9. Sınıf yeni coğrafya öğretim programını uygulayan ve 2006–2007 öğretim yılında uygulamakta olan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. İnternet üzerinde e-posta yöntemiyle çalışan, sadece coğrafya öğretmenlerinin üye olabildiği ve 17 Ekim 2006 tarihinde 1480 kişinin üye olduğu http://tech.groups.yahoo.com/group/cografya_ogretimi adresinde kayıtlı olan “Türkiye Coğrafya Öğretmenleri Birliği” adlı ileti grubu üzerinden söz konusu öğretmenlere e-anket uygulaması şeklinde yapılmıştır.

2.3. Ölçme Araçlarının Geliştirilmesi

9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının lise coğrafya derslerine nasıl etki ettiğini açıklamak ve uygulanabilirliğini değerlendirmek üzere anket maddeleri oluşturulurken program değerlendirme modeli olarak, “Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme Modeli” (Erden, 1998) esas alınmıştır. İlk aşamada ilgili literatür, uzman görüşleri (alan uzmanı, TTKB’ndan program geliştirme uzmanı, ölçme değerlendirme uzmanı ve dil uzmanı) ile öğretmen görüşlerinden yararlanılarak araştırmacı tarafından açık uçlu soruları da içeren 58 maddelik “Öğretmen Anket Formu” ölçeği oluşturulmuştur.

İkinci aşamada ise, hazırlanan anket taslağı, Erzurum Atatürk ve Gazi Üniversitesi ile MEB TTKB’nda görev yapan uzmanların görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüş ve eleştiriler doğrultusunda anket üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak, ön çalışma için uygun hale getirilmiştir. Daha sonra bu ölçek güvenilirlik ve geçerlilik analizleri için Ankara, İstanbul ve Kütahya illerinde yeni programı uygulayan toplam 49 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama Ankara ve Kütahya’daki coğrafya öğretmenleriyle okullarında yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir. T

Bu araştırmada, ölçeklerin güvenilirliğinin saptanmasında literatürdeki benzer çalışmalar da göz önünde bulundurularak en popüler güvenilirlik ölçümü olarak kabul edilen Cronbach Alpha Katsayısı kullanılmıştır. Bu araştırmada öğretmenlerden toplanan ön çalışma verileri; bilgisayar paket programı SPSS (Statistical Package for Social Sciencies) kullanılarak güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Cronbach Alpha değerlerinin. 70’den büyük olduğu durumlar, literatürde ve uzmanlarca ölçme aracının güvenilirliği için yeterli kabul edilmektedir (Alim, 2003: 43).

Geçerlilik, bir ölçme aracının geliştirildiği konuda amaca yönelik olmasıdır. En sık kullanılan geçerlilik ölçütleri, yüz-görünüş geçerliliği, birleşme-aynılık geçerliliği, ayırt etme geçerliliği, içerik-kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliğidir (Balcı, 2001:117). Bu çalışmada bunlardan görünüş geçerliliği ile içerik geçerliliği üzerinde durulmuş ve bunu sağlamak için TTKB uzmanları, alan (coğrafya) uzmanları ve öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler toplanırken, anket formunun 1. sorusu olan “2005 Yılı 9. Sınıf Yeni Coğrafya Programını; (uygulamadım, inceledim)” seçeneği ve 4. sorudaki “Görevli Olduğunuz Okul Türü” sorusunun seçeneklerindeki “özel okul” ve “dershane” seçenekleri, hem söz konusu seçeneklere ilişkin gelen yanıtların azlığı hem de evrenin boyutlarının büyümesi nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır.

Öğretmenlerden elde edilen veriler bilgisayar paket programı SPSS 10.0 (Statistical Package for Social Sciences) kullanılarak çözümlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel bilgilerine ait veriler ile anketteki sorulara verdikleri yanıtların hangi seçeneklerde (4'lü likert) daha yoğun olduğunu ortaya koyabilmek için soruların yanıtlarına ait frekanslar, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama gibi istatistiksel değerler kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Öğretmenlerin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın Geneli Ve Genel Amaçları'nın Uygulanabilirlik Düzeyine İlişkin Görüşleri

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretim programının “*geneli ve genel amaçlarının*” uygulanabilirlik düzeyine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 2,08$) olup, “Az” düzeyinde katıldıkları Tablo 1'den görülmektedir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın Geneli ve Genel Amaçları'nın Uygulanabilirlik Düzeyine İlişkin Görüşleri

Anket Maddeleri	Cevap Seçenekleri								$\bar{X}$
	Hiç		Az		Kısmen		Tamamen		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Genel amaçlar, ne ölçüde ulaşılabilir özelliktedir?	3	0,7	73	16,5	291	65,8	75	17,0	2,01
Genel amaçlar, programda öğrencilere kazandırılması öngörülen kazanımlarla ne ölçüde tutarlıdır?	---	---	77	17,4	273	61,8	92	20,8	1,97
Yeni 9. sınıf öğretim programı ders içi ve diğer derslerle ilişkilendirmelere ne ölçüde olanak sağlıyor?	13	2,9	117	26,5	215	48,6	97	21,9	2,10
Öğrenme alanlarının işleniş sırası ne ölçüde uygundur?	37	8,4	165	37,3	179	40,5	61	13,8	2,40
Öğrenme alanlarına ait kazanımların dağılımı ne ölçüde uygundur?	9	2,0	113	25,6	265	60,0	55	12,4	2,17
9. sınıf öğretim programındaki öğrenme alanları coğrafya dersinin genel amaçlarıyla ne ölçüde örtüşmektedir?	---	---	72	16,3	234	52,9	136	30,8	1,86
Boyut Ortalaması									2,08

3.2. Öğretmenlerin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'ndaki Kazanımların Uygulanabilirlik Düzeyine İlişkin Görüşleri

Coğrafya öğretmenlerinin, coğrafya öğretim programının “*kazanımlarının*” uygulanabilirlik düzeyine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 2.10$) olup, “Az” düzeyinde katıldıkları Tablo 2'den görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'ndaki Kazanımların Uygulanabilirlik Düzeyine İlişkin Görüşleri

Anket Maddeleri	Cevap Seçenekleri								$\bar{X}$
	Hiç		Az		Kısmen		Tamamen		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Kazanımlar coğrafya dersinin var oluş amaçlarına ne kadar uygundur?	---	---	30	6,8	279	63,1	133	30,1	1,77
Kazanımlar okul çevresi ya da yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını ne ölçüde desteklemektedir?	48	10,9	188	42,5	169	38,2	37	8,4	2,56
Kazanımlar programda öngörülen temel coğrafi becerileri ne ölçüde kazandırabilecek niteliktedir?	3	0,7	115	26,0	261	59,0	63	14,3	2,13
Kazanımlar programda öngörülen temel coğrafi kavramları ne ölçüde kazandırabilecek niteliktedir?	3	0,7	99	22,4	250	56,6	90	20,4	2,03
Kazanımlar, birbirleriyle ne ölçüde tutarlıdır?	3	0,7	60	13,6	241	54,5	138	31,2	1,84
Kazanımlar programda öngörülen değerler ve tutumları (Dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, sevgi, saygı, duyarlılık, Vatanserverlik, barış, estetik, sorumluluk) ne ölçüde kazandırabilecek niteliktedir?	37	8,4	111	25,1	201	45,5	93	21,0	2,21
Boyut Ortalaması									2,10

Kazanımların genel anlamdaki uygulanabilirliğine yönelik yukarıdaki sorulardan sonra, 9. sınıf coğrafya öğretim programının toplam 31 kazanımı ayrıntılı olarak ele alınmış ve sekiz ölçüt geliştirilerek, bu ölçütlere göre kazanımların durumu incelenmiştir. Bu ölçütler;

1. Kazanım ifadesi açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterli midir?
2. Kazanım ifadesi, işlenmesi gereken konuyu tam olarak kapsamakta mıdır?
3. Kazanım, mevcut koşullarda kazandırılabilir mi?
4. Kazanımın işleniş sırası, konuların önceliği açısından uygun yerde midir?
5. Kazanım, öğrencinin hazır bulunuşluluğuna uygun mudur?
6. Kazanım, öğrenme ilkelerine uygun mudur?
7. Kazanım, öğrenci seviyesine uygun mudur?

Yukarıdaki ölçütlere göre 31 kazanım için tablolar oluşturulmuş ve öğretmen görüşleri alınarak sonuçlar yüzdelik oranlarla grafik haline getirilmiştir. Ancak bu tablolarla ilgili geri dönen anket formları incelendiğinde, yarım bırakılmış veya doldurulmamış olanlar çıkarıldığında toplam 232 adet anket formundaki yanıtların tablolaştırılması ve değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür.

“A.9.1. Doğal Unsurların Yaşantısındaki Etkisinden Yola Çıkararak Doğa Ve İnsan İlişisini Anlamlandırır” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde 1. ölçüt için; % 51,7 “*evet*”, % 48,3 “*hayır*”; 2. ölçüt için; % 48,3 “*evet*”, % 51,7 “*hayır*”; 3. ölçüt için ; % 56,9 “*evet*”, % 43,1 “*hayır*”; 4. ölçüt için; % 62,1 “*evet*”, % 37,9 “*hayır*”; 5. ölçüt için; % 86,2 “*evet*”, % 13,8 “*hayır*”; 6. ölçüt için; % 65,5 “*evet*”, % 34,5 “*hayır*”; 7. ölçüt için; % 74,1 “*evet*”, % 25,9 “*hayır*” ve 8. ölçüt için de % 48,3 “*evet*”, % 51,7 “*hayır*” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlara göre 2. ölçüt ile (%51,7) 8. ölçüte (%51, 7) coğrafya öğretmenlerinin verdikleri cevaplar bu kazanımı yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.2. Doğayı Oluşturan Dört Temel Ortamdan Yola Çıkararak Doğal Sistemlerin Coğrafyanın Konuları İçerisindeki Yerini Belirler.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde 1. ölçüt için; % 60,3 “evet”, % 39,7 “hayır”; 2. ölçüt için; % 51,7 “evet”, % 48,3 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 58,6 “evet”, % 41,4 “hayır”; 4. ölçüt için; % 62,1 “evet”, % 37,9 “hayır”; 5. ölçüt için; % 77,6 “evet”, % 22,4 “hayır”; 6. ölçüt için; % 74,1 “evet”, % 25,9 “hayır”; 7. ölçüt için; % 69,8 “evet”, % 30,2 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 69 “evet”, % 31 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlara göre ölçütlerin genelinde bu kazanımla ilgili baskın bir problem dile getirilmemekte ve kazanım uygun görülmektedir.

“A.9.3. Bilgileri Haritalara Aktarmada Kullanılan Yöntem Ve Teknikleri Kullanım Amaçları Açısından Karşılaştırır” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde 1. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 32,8 “evet”, % 67,2 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 4. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 5. ölçüt için; % 27,6 “evet”, % 72,4 “hayır”; 6. ölçüt için; % 25,9 “evet”, % 74,1 “hayır”; 7. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 41,4 “evet”, % 58,6 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlara göre, coğrafya öğretmenlerinin çoğunluğu, bu kazanımla ilgili olumsuz görüşlere sahip olup bütün ölçütlere göre “hayır” yanıtları baskındır. Özellikle 5. ölçüt ile (%51,7) ve 6. ölçüte (% 74,1) verilen “hayır” yanıtlarının yüksekliği, bu ölçütlere göre coğrafya öğretmenlerinin ilgili kazanımı yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.4. Koordinat Sistemi Ve Haritayı Oluşturan Unsurlardan Yola Çıkararak Zaman Ve Yere Ait Özellikler Hakkında Çıkarımlarda Bulunur.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde 1. ölçüt için; % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır”; 2. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 45,7 “evet”, % 54,3 “hayır”; 4. ölçüt için; % 55,2 “evet”, % 44,8 “hayır”; 5. ölçüt için; % 24,1 “evet”, % 75,9 “hayır”; 6. ölçüt için; % 39,7 “evet”, % 60,3 “hayır”; 7. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlara göre 3., 5., 6. ve 7. ölçütlerdeki “hayır” yanıtlarının yüksekliği, bu ölçütlere göre coğrafya öğretmenlerinin ilgili kazanım yetersiz gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.5. Eş Yükselti Eğrileriyle Çizilmiş Bir Harita Üzerinde Ana Yer Şekillerini Ayırt Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 98,3 “evet”, % 1,7 “hayır”; 2. ölçüt için; % 62,1 “evet”, % 37,9 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 63,8 “evet”, % 36,2 “hayır”; 4. ölçüt için; % 60,3 “evet”, % 39,7 “hayır”; 5. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 6. ölçüt için; % 50,0 “evet”, % 50,0 “hayır”; 7. ölçüt için; % 65,5 “evet”, % 34,5 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 60,3 “evet”, % 39,7 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlara göre, 5. ölçüt (%53,4) ve 6. ölçüt (%50) açılarından coğrafya öğretmenlerinin yarısı ve da daha fazlasının kazanımla ilgili sorun yaşadıkları yorumlanabilir.

“A.9.6. Eş Yükselti Eğrilerini Yer Şekillerinin Temel Özellikleriyle İlişkilendirir.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 86,2 “evet”, % 13,8 “hayır”; 2. ölçüt için; % 81 “evet”, % 19 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 65,5 “evet”, % 34,5 “hayır”; 4. ölçüt için; % 65,5 “evet”, % 34,5 “hayır”; 5. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır”; 6. ölçüt için; % 58,6 “evet”, % 41,4 “hayır”; 7. ölçüt için; % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 70,7 “evet”, % 29,3 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlara göre, 5. ölçüt (%55,2) için öğretmenlerin yarıdan fazlası bu kazanımın uygun yerde olmadığını düşündükleri anlaşılmaktadır.

“A.9.7. Dünyanın Şekli Ve Hareketlerinin Sonuçlarını Farklı İklim Kuşaklarının Oluşumuna Etkileri Açısından Yorumlar.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 79,3 “evet”, % 20,7 “hayır”; 2. ölçüt için; % 34,5 “evet”, % 65,5 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır”; 4. ölçüt için; % 58,6 “evet”, % 41,4 “hayır”; 5. ölçüt için; % 29,3 “evet”, % 70,7 “hayır”; 6. ölçüt için; % 25,9 “evet”, % 74,1 “hayır”; 7. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 32,8 “evet”, % 67,2 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar; 2. ölçüt (% 56,9), 4. ölçüt (%50); 5. ölçüt (% 55,2), 7. ölçüt (%56,9) ve 8. ölçüt olan (%51,7) açılarından coğrafya öğretmenlerinin çoğunluğunun ilgili kazanımı yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.9. Hava Durumu İle İklim Özelliklerini Etkileri Açısından Karşılaştırır.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır”; 2. ölçüt için; % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 84,5 “evet”, % 15,5 “hayır”; 4. ölçüt için; % 56,9 “evet”, % 43,1 “hayır”; 5. ölçüt için; % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır”; 6. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 7. ölçüt için; % 63,8 “evet”, % 36,2 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlara göre, coğrafya öğretmenlerinin ilgili kazanımı kazandırmada herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları ve genel olarak kazanımı uyguladıkları şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.10. Harita Ve Grafikleri Kullanarak İklim Elemanlarının Oluşumu Ve Dağılışı Üzerinde Etkili Olan Faktörleri Sorgular. ” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Ölçüt ifadelerine göre incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 94,8 “evet”, % 5,2 “hayır”; 2. ölçüt için; % 89,7 “evet”, % 10,3 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 86,2 “evet”, % 13,8 “hayır”; 4. ölçüt için; % 55,2 “evet”, % 44,8 “hayır”; 5. ölçüt için; % 89,7 “evet”, % 10,3 “hayır”; 6. ölçüt için; % 84,5 “evet”, % 15,5 “hayır”; 7. ölçüt için; % 50 “evet”, % 50 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 94,8 “evet”, % 5,2 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu veriler coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık yarısının (%50) söz konusu kazanımı uygularken 7. ölçüt açısından zorluk çektikleri şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.11. Harita Ve Diğer Görsel Materyallerden Yararlanarak Farklı İklim Tiplerinin Özellikleri Ve Dağılışı Hakkında Çıkarımlarda Bulunur.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 98,3 “evet”, % 1,7 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır”; 4. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 5. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır”; 6. ölçüt için; % 50 “evet”, % 50 “hayır”; 7. ölçüt için; % 89,7 “evet”, % 10,3 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 94,8 “evet”, % 5,2 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. İlgili sonuçların incelenmesi sonucunda, coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık yarısının 4. ölçüt (%51,7) ve 6. ölçüt (% 50) yönleriyle bu kazanımın yetersiz olduğu görüşünde oldukları belirtilebilir.

“A.9.12. Dünyanın Tektonik Oluşumundaki Değişim Ve Sürekliliğe Kanıtlar Gösterir.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır”; 2. ölçüt için; % 55,2 “evet”, % 44,8 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 39,7 “evet”, % 60,3 “hayır”; 4. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 5. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 6. ölçüt için; % 51,7 “evet”, % 48,3 “hayır”; 7. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 81 “evet”, % 19 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre, coğrafya öğretmenlerinin 1, 6 ve 8. ölçüt hariç olmak üzere diğer ölçütlere göre bu kazanımı, uygulanması ve öğrencilere kazandırılması için yeterli görmedikleri söylenebilir.

“A.9.13. Jeolojik Zamanların Özelliklerini Tektonikle İlişkilendirerek Açıklar.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; %

50 “evet”, % 50 “hayır”; 2. ölçüt için; % 74,1 “evet”, % 25,9 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 4. ölçüt için; % 41,4 “evet”, % 58,6 “hayır”; 5. ölçüt için; % 72,4 “evet”, % 27,6 “hayır”; 6. ölçüt için; % 36,2 “evet”, % 63,8 “hayır”; 7. ölçüt için; % 67,2 “evet”, % 32,8 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 74,1 “evet”, % 25,9 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır.

Sonuçlar; coğrafya öğretmenlerinin 1. ölçüt (%50), 3. ölçüt (% 56,9), 4. ölçüt (% 58,6) ve 6. ölçüt (% 63,8) yönleriyle öğrencilere kazandırmak için yeterli görmedikleri sonucuna varılabilir.

“A.9.14. İç Ve Dış Kuvvetlerin Oluşum Süreçlerini Açıklar.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır”; 2. ölçüt için; % 94,8 “evet”, % 5,2 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır”; 4. ölçüt için; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 5. ölçüt için; % 60,3 “evet”, % 39,7 “hayır”; 6. ölçüt için; % 50 “evet”, % 50 “hayır”; 7. ölçüt için; % 56,9 “evet”, % 43,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Sonuçlar; coğrafya öğretmenlerinin, 4. ölçüt (% 56,9) ve 6. ölçüt (% 50,0) yönleriyle bu kazanımı öğrencilere kazandırmak için yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“A.9.15. İç Ve Dış Kuvvetleri, Farklı Yer Şekillerinin Oluşumuna Etkileri Açısından Sınıflandırır.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır”; 2. ölçüt için; % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 50 “evet”, % 50 “hayır”; 4. ölçüt için; % 36,2 “evet”, % 63,8 “hayır”; 5. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır”; 6. ölçüt için; % 39,7 “evet”, % 60,3 “hayır”; 7. ölçüt için; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Sonuçlara göre coğrafya öğretmenleri; 3. ölçüt (%50), 4. ölçüt (% 63,8), 5. ölçüt (% 55,2), 6. ölçüt (% 60,3) ve 7. ölçüt (%56,9) yönleriyle bu kazanımın kazandırılabilirliğini düşük görmektedirler.

“B.9.1. İnsan Faaliyetlerinden Yola Çıkararak Beşerî Sistemlerin Coğrafyanın Konuları İçerisindeki Yerini Belirler.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 86,2 “evet”, % 13,8 “hayır”; 2. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 4. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 5. ölçüt için; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 6. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 7. ölçüt için; % 50 “evet”, % 50 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 94,8 “evet”, % 5,2 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu sonuçlar coğrafya öğretmenlerinin; 3. ölçüt (%53,4), 4. ölçüt o (%51,7), 5. ölçüt (% 56,9) ve 7. ölçüt (%50) yönleriyle bu kazanımın kazandırılabilirliğini düşük gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

“B.9.2. Yerleşmelerin Konumunu Belirleyen Ve Gelişimini Etkileyen Faktörleri Geçmişten Günümüze Fonksiyonel Değişiklikler Açısından Analiz Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır”; 2. ölçüt için; % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 55,2 “evet”, % 44,8 “hayır”; 4. ölçüt için; % 58,6 “evet”, % 41,4 “hayır”; 5. ölçüt için; % 55,2 “evet”, % 44,8 “hayır”; 6. ölçüt için; % 50 “evet”, % 50 “hayır”; 7. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlara göre coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık yarısının; 6. ölçüt (%50) ve 7. ölçüt (%51,7) yönleriyle bu kazanımın yeterli olmadığını düşündükleri söylenebilir.

“B.9.3. Yerleşme Doku Ve Tiplerinin Oluşmasında Etkili Olan Nedenleri Sorgular.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 89,7 “evet”, % 10,3 “hayır”; 4. ölçüt için; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”;

5. ölçüt için; % 81 “evet”, % 19 “hayır”; 6. ölçüt için; % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır”; 7. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu sonuçlar coğrafya öğretmenlerinin yine yaklaşık yarısının; 4. ölçüt (%56,9) ve 7. ölçüt (%53,4) açısından bu kazanımı yeterli görmedikleri sonucuna varılabilir.

“C.9.1. Harita Ve Grafikler Kullanarak Yaşadığı Yerleşim Biriminin Coğrafi Özellikleri Hakkında Çıkarımlarda Bulunur.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 72,4 “evet”, % 27,6 “hayır”; 4. ölçüt için; % 77,6 “evet”, % 22,4 “hayır”; 5. ölçüt için; % 37,9 “evet”, % 62,1 “hayır”; 6. ölçüt için; % 77,6 “evet”, % 22,4 “hayır”; 7. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 86,2 “evet”, % 13,8 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar coğrafya öğretmenlerinin yine yaklaşık yarısından fazlasının; 5. ölçüt (% 62,4) ve 7. ölçüt (% 51,7) açısından bu kazanımı yeterli görmedikleri sonucuna varılabilir.

“C.9.2. Görsel Ve Yazılı Materyallerden Yararlanarak Yaşadığı Yerleşim Alanının Farklı Zaman Periyotlarındaki Değişim Ve Sürekliliğini Coğrafi Açından Analiz Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 84,5 “evet”, % 15,5 “hayır”; 2. ölçüt için; % 79,3 “evet”, % 20,7 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 4. ölçüt için; % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır”; 5. ölçüt için; % 77,6 “evet”, % 22,4 “hayır”; 6. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 54,2 “hayır”; 7. ölçüt için; % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 50 “evet”, % 50 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlardan; coğrafya öğretmenlerinin yine yaklaşık olarak yarısının bu kazanımı; 3. ölçüt (%51,7), 6. ölçüt (% 54,2) ve 8. ölçüt (% 50) açılarından yeterli görmedikleri sonucuna varılabilir.

“C.9.3. Haritalardan Yararlanarak Ülkemizdeki Yer Şekillerinin Temel Özelliklerini Ve Dağılımını Analiz Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 2. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 84,5 “evet”, % 15,5 “hayır”; 4. ölçüt için; % 89,7 “evet”, % 10,3 “hayır”; 5. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır”; 6. ölçüt için; % 53,4 “evet”, % 46,6 “hayır”; 7. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlardan; coğrafya öğretmenlerinin yaklaşık yarısından fazlasının bu kazanımı; 5. ölçüt (% 55,2) açısından yeterli görmedikleri; diğer kriterlere göre yeterli ve uygulanabilir buldukları şeklinde yorumlamak mümkündür.

“C.9.4. Türkiye’nin Yer Şekillerinin Oluşum Sürecini İç Ve Dış Kuvvetlerle İlişkilendirir.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 98,3 “evet”, % 1,7 “hayır”; 2. ölçüt için; % 84,5 “evet”, % 15,5 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 74,1 “evet”, % 25,9 “hayır”; 4. ölçüt için; % 51,7 “evet”, % 48,3 “hayır”; 5. ölçüt için; % 81 “evet”, % 19 “hayır”; 6. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 7. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 89,7 “evet”, % 10,3 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu sonuçlar coğrafya öğretmenlerinin konunun kazandırılması için bu kazanımı her bakımdan yeterli ve uygulanabilir buldukları sonucuna varılabilir.

“C.9.5. Haritalar Kullanarak Türkiye’nin İklimini Etkileyen Faktörler Hakkında Çıkarımlarda Bulunur.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 93,1 “evet”, % 6,9 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 4. ölçüt için; % 36,2 “evet”, % 63,8 “hayır”; 5. ölçüt için; % 84,5 “evet”, % 15,5 “hayır”; 6.

ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 7. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 94,8 “evet”, % 5,2 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlar; coğrafya öğretmenlerinin bu kazanımı; 3. ölçüt (%53,4), 4. ölçüt (%63,8) açılarından yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“C.9.6. İklim Ait Kanıtlardan Yararlanarak Türkiye De Görülen İklim Tiplerinin Özellikleri Hakkında Çıkarımlarda Bulunur.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 4. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 5. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 6. ölçüt için; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 7. ölçüt için; % 87,9 “evet”, % 12,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 69 “evet”, % 31 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlar; coğrafya öğretmenlerinin ortalama olarak yarısından fazlasının bu kazanımı; 3. ölçüt (%51,7), 5. ölçüt (%53,4) ve 6. ölçüt (%56,9) açılarından yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“C.9.7. Tablolar, Grafikler Ve Haritalardan Yararlanarak Türkiye’deki İklim Elemanlarının Özellikleri Hakkında Çıkarımlarda Bulunur.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 98,3 “evet”, % 1,7 “hayır”; 2. ölçüt için; % 91,4 “evet”, % 8,6 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır”; 4. ölçüt için; % 86,2 “evet”, % 13,8 “hayır”; 5. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır”; 6. ölçüt için; % 48,3 “evet”, % 51,7 “hayır”; 7. ölçüt için; % 86,2 “evet”, % 13,8 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 96,6 “evet”, % 3,4 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlar; coğrafya öğretmenlerinin ortalama olarak yarısından fazlasının bu kazanımı; 5. ölçüt (%55,2) ve 6. ölçüt (%54,7) açılarından yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“D.9.1. Dünyadaki Farklı Bölge Örneklerini, Özellikleri Ve Bölge Belirlemede Kullanılan Kriterler Açısından Analiz Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 70,7 “evet”, % 29,3 “hayır”; 2. ölçüt için; % 79,3 “evet”, % 20,7 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 37,9 “evet”, % 62,1 “hayır”; 4. ölçüt için; % 46,6 “evet”, % 53,4 “hayır”; 5. ölçüt için; % 67,2 “evet”, % 32,8 “hayır”; 6. ölçüt için; % 36,2 “evet”, % 63,8 “hayır”; 7. ölçüt için; % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 74,1 “evet”, % 25,9 “hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlar; coğrafya öğretmenlerinin yarısından fazlasının bu kazanımı; 3. ölçüt (%62,1), 4. ölçüt (%53,4) ve 6. ölçüt (%63,8) açılarından yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“D.9.2. Çeşitli Ölçeklerdeki Bölge Örneklerini Kullanarak Bölge Sınırlarının Amaca Göre Değişebilirliğini Açıklar.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 77,6 “evet”, % 22,4 “hayır”; 2. ölçüt için; % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 65,5 “evet”, % 34,5 “hayır”; 4. ölçüt için; % 39,7 “evet”, % 60,3 “hayır”; 5. ölçüt için; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 6. ölçüt için; % 44,8 “evet”, % 55,2 “hayır”; 7. ölçüt için; % 74,1 “evet”, % 25,9 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlar; coğrafya öğretmenlerinin bu kazanımı; 4. ölçüt (%60,3), 5. ölçüt (%56,9) ve 6. ölçüt (%55,2) açılarından yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

“D.9.3. Haritalardan Yararlanarak Çeşitli Coğrafi Kriterlerle Belirlenmiş Bölgelerde Bulunan Ülkeleri Ayırt Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 79,3 “evet”, % 20,7 “hayır”; 2. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 3. ölçüt için ; % 43,1 “evet”, % 56,9 “hayır”; 4. ölçüt için; % 82,8 “evet”, % 17,2 “hayır”; 5. ölçüt için; % 79,3 “evet”, % 20,7 “hayır”; 6. ölçüt için; % 77,6 “evet”, % 22,4 “hayır”; 7. ölçüt için; % 51,7 “evet”, % 48,3 “hayır” ve 8. ölçüt için de % 75,9 “evet”, % 24,1 “hayır” yanıtı verildiği

görülmektedir. Bu oranlara göre; coğrafya öğretmenlerinin yarısından fazlasının bu kazanımı; 3. ölçüt (%56,9) açısından yeterli görmezken, diğer bütün ölçütlere göre kazanımın uygulanabilir ve yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

“E.9.1. İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 58,6 “*evet*”, % 41,4 “*hayır*”; 2. ölçüt için; % 84,5 “*evet*”, % 15,5 “*hayır*”; 3. ölçüt için ; % 53,4 “*evet*”, % 46,6 “*hayır*”; 4. ölçüt için; % 48,3 “*evet*”, % 51,7 “*hayır*”; 5. ölçüt için; % 79,3 “*evet*”, % 20,7 “*hayır*”; 6. ölçüt için; % 81 “*evet*”, % 19 “*hayır*”; 7. ölçüt için; % 65,5 “*evet*”, % 34,5 “*hayır*” ve 8. ölçüt için de % 84,5 “*evet*”, % 15,5 “*hayır*” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlara göre; coğrafya öğretmenlerinin yarısının bu kazanımı; 4. ölçüt o (% 51,7) açısından yeterli görmezken, diğer bütün ölçütlere göre kazanımın uygulanabilir ve yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

“E.9.2. Doğal Çevrenin İnsan Faaliyetlerine Etkilerini Ve İnsanların Doğal Çevreye Uyum Süreçlerini Karşılıklı İlişkileri Çerçevesinde Analiz Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 53,4 “*evet*”, % 46,6 “*hayır*”; 2. ölçüt için; % 77,6 “*evet*”, % 22,4 “*hayır*”; 3. ölçüt için ; % 43,1 “*evet*”, % 56,9 “*hayır*”; 4. ölçüt için; % 55,2 “*evet*”, % 44,8 “*hayır*”; 5. ölçüt için; % 74,1 “*evet*”, % 25,9 “*hayır*”; 6. ölçüt için; % 75,9 “*evet*”, % 24,1 “*hayır*”; 7. ölçüt için; % 86,2 “*evet*”, % 13,8 “*hayır*” ve 8. ölçüt için de % 74,1 “*evet*”, % 25,9 “*hayır*” yanıtı verildiği anlaşılmaktadır. Bu oranlara göre; coğrafya öğretmenlerinin yarısının bu kazanımı; 3. ölçüt (% 56,9) açısından yeterli görmezken, diğer bütün ölçütlere göre kazanımın uygulanabilir ve yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

“E.9.3. Örneklerden Yararlanarak Doğal Ortamda İnsan Etkisiyle Meydana Gelen Değişimlerin Sonuçlarını Analiz Eder.” Kazanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelendiğinde; 1. ölçüt için; % 67,2 “*evet*”, % 32,8 “*hayır*”; 2. ölçüt için; % 91,4 “*evet*”, % 8,6 “*hayır*”; 3. ölçüt için ; % 96,6 “*evet*”, % 3,4 “*hayır*”; 4. ölçüt için; % 53,4 “*evet*”, % 46,6 “*hayır*”; 5. ölçüt için; % 79,3 “*evet*”, % 20,7 “*hayır*”; 6. ölçüt için; % 91,4 “*evet*”, % 8,6 “*hayır*”; 7. ölçüt için; % 82,8 “*evet*”, % 17,2 “*hayır*” ve 8. ölçüt için de % 48,3 “*evet*”, % 51,7 “*hayır*” yanıtı verildiği görülmektedir. Bu oranlara göre; coğrafya öğretmenlerinin yarısının bu kazanımı; 8. ölçüt (% 51,7) açısından yeterli görmezken, diğer bütün ölçütlere göre kazanımın uygulanabilir ve yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Öğretmenlerin çalıştıkları okul ortamıyla ilgili elde edilen sonuçlara göre özellikle % 63,1’inin 26–30 ile 31–35 kişilik sınıflarda ders verdiği tespit edilmiştir. Kalabalık sınıflar, yeni öğretim programın öğrenci merkezli ve aktif öğrenmeye dayalı olarak yürütülmesi bağlamında etkinliklere daha fazla zaman ayrılması noktasında probleme neden olacağından, öğretme - öğrenme sürecinin niteliğini de etkileyebilir.

Öğretmenlerden (% 34,2’si “kısmen”, % 16,3’ü “tamamen”) ve öğrencilerin (% 36,4 oranıyla “hiç”, % 26,2 oranıyla “Az”) internetten etkili bir şekilde yararlanmadıkları, bu durumun da yeni coğrafya öğretim programının uygulanabilirlik düzeyini olumsuz etkilediği söylenebilir. Çünkü öğretmenlerin programda yer verilen etkinlik örneklerini görsel olarak sunabilmeleri için de internet çok önemli bir araçtır. Ayrıca coğrafyada ve diğer alanlarda neredeyse vazgeçilmez bir öğrenme yöntemi haline gelen, görerek ve uygulayarak analiz, sentez gibi becerilerin gelişmesinde son derece yararlı olabilecek Coğrafi Bilgi

Sistemleri'ni (CBS) kullanabilmek, işlevsel bir internet ve bilgisayar ağını zorunlu kılmaktadır.

Okulların büyük çoğunluğunda (% 77,1) coğrafya sınıfı ya da bu işlevi görece bir yerin bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu sonuç, coğrafya derslerinde yeni öğretim programının da önemseydiği unsurlardan biri olan ve öğrenmeyi kolaylaştırıp eğlenceli hale getiren görselliğin yeterince sağlanmadığı ya da bunun, öğretmenlerin kendi inisiyatiflerine bırakıldığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun da yeni coğrafya öğretim programının uygulanmasında asgari bir standart yakalanmasını zorlaştırmakta olduğu söylenebilir.

Coğrafya öğretmenlerinin hemen hemen yarısı (% 48,9) yeni programla ilgili herhangi bir seminer, kurs, hizmet içi eğitim vb. ne katılmış ama bunu yetersiz bulmuştur. % 29'u ise hiç katılmamış, sadece % 22,2'si verimli olarak katıldığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, yeni coğrafya öğretim programının yaklaşımını ve beraberinde getirdiği aktif öğrenme yöntemlerinin coğrafya öğretmenleri tarafından henüz yeterince anlaşılamadığını, bunun da öğretim programının uygulanabilirlik düzeyini olumsuz etkilediği belirtilebilir.

Yeni yaklaşıma göre ele alınan coğrafya öğretim programının öğelerinden biri de kazanımlardır. Yeni 9. sınıf öğretim programında ön görülen otuz bir kazanım, öğrencilerin hem coğrafi beceriler edinmelerini sağlayacak, hem de onlara kazandırılacak bilgi, beceri, tutum ve değerleri kapsayacak yaklaşımla ele alınmaktadır. 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlara ilişkin öğretmenlerin genel görüşlerini almak üzere sorulan sorulardan elde edilen verilere göre coğrafya öğretmenlerinin programda yer alan "kazanımların" uygulanabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri "az" ($\bar{X} = 2.10$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre; öğretmen anket formundaki ölçütler ele alındığında kazanımlarla ilgili çeşitli sorunlar olduğu söylenebilir.

Yine araştırma sonuçları, coğrafya öğretmenlerinin, 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın "Ölçme ve Değerlendirme" açısından uygulanabilirliğinin "az" ($\bar{X} = 2.42$) düzeyinde olduğunu düşündüklerini ortaya koymuştur.

Coğrafya öğretmenlerinin anket formundaki açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin sonuçlara göre; coğrafya öğretmenleri yeni coğrafya öğretim programının yaklaşımını olumlu bulmakla birlikte, programın sahip olduğu eksikliklerin ve uygulamada yaşanan sıkıntıların giderilmesini beklemektedirler. Pilot uygulama yapılmadan tüm okullarda resmi uygulamaya geçilmesi ve kademeli geçiş yerine eski sistemden gelen öğrencilerle işe başlamanın programın uygulanabilirliğini olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Çünkü öğrencilerin ilköğretimden; yeni öğretim programının yaklaşımına uygun, yeterli donanıma sahip olmadan gelmesi, programda öngörülen becerilerin kazandırılmasını zorlaştırmaktadır. Genel amaçlar, coğrafi bilinç oluşturmak için yeterli düzeyde belirlenmiş olmasına rağmen, öğretim programı ile ilgili yukarıda sözü edilen sıkıntılar nedeniyle tam olarak öğretmenlerce ulaşılabilir bulunmamıştır. Coğrafya öğretmenleri bu dersin, öğrencilerin sıkılarak ve ezberleyerek başarabildikleri bir ders olmaktan çıkarılmasının, öğrencilere bu dersi sevdirmede önemli bir gelişme olacağını belirtmektedirler.

Ayrıca konuyla ilgili olarak coğrafya öğretmenlerinin en yoğun şekilde dile getirdikleri diğer bir konu, yeni öğretim programının yaklaşımına uygun hizmet içi eğitim talepleri ve öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanmasıdır. Böylece coğrafya öğretmenleri öğrenme-öğretme sürecinin öğrenci merkezli ve etkinliklere dayalı olarak yapılandırılabilirliğini ve bunun da programın uygulanabilirliğini yükselteceğini belirtmektedirler.

4.2.Öneriler

1. Araştırma sonuçlarına göre, 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyi öğretmenler açısından bütün boyutlarda "az" olarak görülmektedir. Dolayısıyla her şeyden önce yeni programın öngördüğü öğrenci merkezli öğretim, yapılandırmacılık, çoklu zekâ uygulamaları, aktif öğrenme, bireysel farklılıkları ön plana alan öğretim uygulamaları ve yaklaşımlarının, öğretmenlere örneklerle uygulamalı olarak anlatılacağı hizmet içi eğitim, kurs ya da seminerlerinin acilen periyodik olarak planlanması önerilmektedir.

2005 Yılı
Coğrafya
Öğretim

56

2. Yeni öğretim programının yaklaşımına uygun hizmet içi eğitimlerde eğitilecek coğrafya öğretmenlerinde, bu eğitimlerin sonucunda şekillenmesi beklenen öğretmen profilini ortaya koymak üzere "Coğrafya Öğretmen Eğitiminde Standartlar" geliştirilmesi önerilmektedir.

3. Yeni öğretim programı coğrafya sınıflarının daha etkin ve işlevsel hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006 yılından itibaren branş dersliği sistemini desteklediği de düşünülürse (17.08.2006 tarih ve 8738 sayılı genelge), okullarda coğrafya sınıflarının oluşturulmasının, coğrafya programının uygulanabilirliğini olumlu yönde etkileyeceği açıktır. Bu nedenle okullarda, coğrafi bilgi sistemleriyle uygulamalar yapmaya uygun bilgisayar, internet bağlantısı, DVD, tepegöz, projeksiyon, video, televizyon vb teknolojik ürünlerin de mutlaka yer aldığı, öğrencinin aktif öğrenmeyi gerçekleştirmesi için kaynaklara (coğrafya kaynak kitapları, makaleler, yayınlar ve dergileri de içeren) ulaşımının kolaylaştırıldığı coğrafya sınıflarının hızla oluşturulması önerilmektedir.

4. Kısa vadede kalabalık sınıflar için önlem alınamayacağı da düşünülerek, yeni öğretim programının öngördüğü etkinlikler ve uygulamaların ortalama 30 kişilik sınıflar göz önünde tutularak hazırlanması önerilmektedir.

5. 9. sınıf coğrafya dersi için öngörülen haftalık iki ders saatinin etkinlik tabanlı uygulamalar için yetersiz kaldığı, bu nedenle programın yoğunluğunun azaltılması veya ders saatinin artırılması önerilmektedir.

6. 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın uygulanabilirliğini artırmak amacıyla bütün kazanımları tek tek ele alarak öğretme-öğrenme sürecinin her kazanıma göre nasıl yapılandırılacağını işleyen öğretmen kılavuz kitaplarının bir an önce hazırlanması ve coğrafya öğretmenlerine ulaştırılması önerilmektedir. Bu kılavuzlarda detaylı aktivite planları yer almalı, ders boyunca yapılandırmacı yaklaşıma göre bütün öğrenci merkezli yöntemlerin süreçte nasıl işe koşulacağı belirtilmeli, öğretmene de sadece sınıfta bunu uygulamak kalmalıdır. 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların bazı ölçütlere göre yeniden ele alınması önerilmektedir. Bu ölçütlerin;

- Kazanım ifadesinin açık ve isteneni ifade etmede yeterli olup olmadığı,
- Kazanım ifadesinin, konuyu tam olarak kapsayıp kapsamadığı,
- Kazanımın, mevcut koşullarda kazandırılıp kazandırılmayacağı,
- Kazanımın, açıklamalarda önerilen becerileri kazandırmaya uygun olup olmadığı,
- Kazanımın işleniş sırasının, konuların önceliği açısından uygun yerde olup olmadığı,
- Kazanımın, öğrencinin hazır bulunuşluluğuna uygun olup olmadığı,
- Kazanımın, öğrenme ilkelerine uygun olup olmadığı,
- Kazanımın, öğrenci seviyesine uygun olup olmadığı şeklinde olabileceği önerilmektedir.

7. Yukarıda belirtilen ölçütlere göre kazanımlar incelendiğinde, programı uygulayan öğretmenlerin görüşleri de dikkate alınarak aşağıdaki değişiklikler önerilmektedir:

Programda yer verilen tutum ve değerlerin hangi kazanımlarda verileceğinin açık ve net olarak ele alınması önerilmektedir.

• **A.9.1.** kazanımından önce coğrafyanın niçin gerekli olduğu, öğrencilere ilerideki yaşantılarında farklı meslekler içinde de olsa coğrafyanın nasıl yararlı olacağı ve nasıl kullanılacağını içeren bir kazanıma yer verilmesi önerilmektedir. Bu durum öğrencinin hazır bulunuşluluğu açısından önemlidir.

• **A.9.1** kazanım ifadesinde doğal unsurlardan ne kadarının hangi düzeyde işleneceği açık olmadığından ölçülmesi ve değerlendirilmesi de zordur. Dolayısıyla söz konusu kazanım ifadesinin sınırlandırılarak yeniden yazılması önerilmektedir.

• **A.9.3.** kazanımında bahsedilen “bilgileri haritalara aktarmak” ifadesinin projeksiyonları mı yoksa harita çizim yöntemlerini mi ifade ettiği açık değildir. Bu kazanım açık ve anlaşılır olacak şekilde yeniden ele alınabilir.

• **A.9.4.** kazanımı ile A.9.3. kazanımının yer değiştirilmesi önerilebilir. Çünkü A.9.3. kazanımı, bilgilerin haritalara aktarılmasıyla ilgili olup, A.9.4 kazanımı koordinat sistemi ile ilgilidir. Sonraki kazanımlar koordinat sisteminin bilinmesiyle ulaşılabilecek kazanımlardır. Bilgilerin haritalara aktarılmasından önce koordinat sisteminin verilmesi önerilmektedir.

• **A.9.7.** kazanımı, dünyanın şekli ve hareketlerinin bütün sonuçlarını içerecek şekilde yeniden ele alınmalıdır. Söz konusu kazanımın gerçekleştirilmesi, henüz hava, hava durumu ve iklim unsurunu öğrenmemiş öğrencilerden, iklim kuşaklarını dünyanın şekliyle ilişkilendirmelerini istediğinden, oldukça zordur. Ayrıca bu kazanım ifadesine bu haliyle, dünyanın şekli ve sonuçlarının sadece iklim açısından ele alınmasını, dolayısıyla dünyanın şekli ve hareketleri ile bunların sonuçlarının verilmesini teşvik etmeyen bir anlam yüklenebilir. Bu sakıncalar nedeniyle kazanımın “*Dünyanın şekli ve hareketleri ile bunların sonuçları*” nı içerecek biçimde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir.

• **A.9.14.** kazanımı çok genel bir ifade ile yazılmış olup, iç ve dış kuvvetlerin ayrı ayrı kazanımlarda ele alınması önerilmektedir. Kazanım bu şekliyle, kazanımın kapsadığı söz konusu süreçlere ilişkin bilgilerin davranışçı eğitim anlayışıyla öğrenciye aktarılması anlamına da gelmektedir. Örneğin bu kazanımda heyelan, çözülme, karst topografyası vb. konuların verilip verilmeyeceği belirsizdir. Bazı öğretmenlerin bu kazanımın içeriğini kendi öncelikleri doğrultusunda biçimlendirmeleri sonucu öğrenci seviyelerinde farklılıklar görülmesi de kaçınılmaz olacaktır. Kapsadığı içeriğin büyüklüğü ve söz konusu sakıncalar da göz önüne alındığında bu kazanımın en az birkaç kazanıma bölünmesi yoluyla yeniden düzenlenmesi önerilebilir.

• **B.9.1.** deki “*İnsan faaliyetlerinden yola çıkarak beşerî sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler*” kazanımından önce insan ve nüfus kazanımlarına yer verilmeli, bu nüfusun sonucu, ortaya çıkan beşeri ilişkilere daha sonra yer verilmelidir.

• **B.9.1.** kazanım ifadesinin hangi beşeri sistemlerin ne kadar ele alınacağını daha açık ve net olacağı şekilde yeniden yazılması önerilmektedir.

• 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı’nda yer alan “**Öğrenme Alanı: C. Mekânsal Bir Sentez: Türkiye**” bölümünün, diğer bütün öğrenme alanları da öğrenci tarafından öğrenildikten sonra bütüncül bir sentez yaklaşımı sergileyebilmek için en son öğrenme alanı olarak yeniden ele alınması

önerilmektedir. Çünkü 9. sınıf boyunca öğrenilecek bütün coğrafi unsurlar öğrenciler tarafından söz konusu öğrenme alanı içerisinde en son olarak daha kolay sentez yapılabilir.

• **C.9.6.** ile **C.9.7.** kazanımlarının, önce iklim elemanları verildikten sonra iklim tipleriyle ilgili öğrenciler tarafından çıkarımlarda bulunmanın daha kolay olacağından hareketle yerlerinin değiştirilmesi önerilmektedir.

• **D.9.1. ve D.9.2.** kazanımlarının, Türkiye'nin stratejik konumu göz önünde bulundurularak ne tür bölge örneklerinin kullanılabilceği sınırlandırılacak şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Bu sınırlandırma ilgili kazanımların "açıklamalar" kısmında yer alabilir.

• **E.9.1.** kazanımında insanların hangi gereksinimlerden yola çıkarak doğal çevreyi nasıl değiştirdikleri vurgulanabilir. Örneğin "İnsanların barınma, uzak yerlere ulaşma, tarımsal ürünler elde etme gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi nasıl kullandıklarını örneklendirir" şeklinde daha anlaşılır olarak yeniden ele alınması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alim, M. (2003). Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Bednarz, S., Mark H. B. and Fred H. W. (2005). Mentoring: A New Approach to Geography Teacher Preparation, *Journal of Geography, National Council for Geographic Education*, 104, 105–112.
- Bulut, İ. (2006). Yeni İlköğretim Birinci kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 2.b., Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya öğretim yöntemleri*. 5.b., Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. 3.b., Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 6.b., Ankara : 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Korkut, C. (1954). *Coğrafi tetkikler için rehber*. İstanbul: Maarif Basımevi. Öğretmen Kitapları:31.
- Tomal, N. (2004). Liselerimizde Uygulanan Coğrafya Öğretim Programının Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, (b).
- Kerski, J.J. (2005). "Geographic Information Systems in Education", www.usgs.gov, USA, May, (28.09.2005)
- Kerski, J.J. (2000). *The implementation and effectiveness of geographic information systems technology and methods in secondary education*. University of Colorado, Department of Geography, Colorado, USA.
- M.E.B(a). (2005). *Coğrafya dersi öğretim programı*. Ankara:Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

- MEB(b). (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4, 5, 6, 7, sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB(c). (2005). *İlköğretim hayat bilgisi dersi (1., 2., 3. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara:Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Özgüç, N., Tümertekin, E.(2000). *Coğrafya geçmiş, kavramlar, coğrafyacılar*. İstanbul: Çantay Kitabevi
- Stoltman, J.P. (1997). The International Charter on Geographical Education: Setting the Curriculum Standard. *Journal of Geography*, 96(1), 1997, USA
- Şahin, C. (2003). Orta Öğretim Coğrafya Müfredat Programında Temel Sorunlar. *Türk Coğrafya Kurumu, Coğrafya Kurultayı Bildirileri*, Ankara.

BAÜ
SBED
11 (19)

59

Dr. Eyüp ARTVİNLİ

1974 Artvin-Yusufeli’nde doğdu. İlköğrenimini Yusufeli’nde, Ortaöğrenimini Erzurum’da tamamladı. 1997’de K.T.Ü. , Fatih Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği’nden mezun oldu.

2000 yılında K.T.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Eğitimi programında yüksek lisans yaptı. 2007 yılında Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği bilim dalında doktorasını tamamladı. 1997 yılında başladığı öğretmenlik hayatına 2002 yılında atandığı Kütahya Fen Lisesi’nde devam etti. 2002–2006 yılları arasında hem müdür yardımcısı hem coğrafya öğretmeni olarak çalıştığı Kütahya Nafi Güral Fen Lisesi’nden 2006–2007 eğitim-öğretim yılında geçici görevlendirme ile Milli Eğitim bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına görevlendirildi. Halen Kütahya Nafi Güral Fen Lisesi coğrafya öğretmeni olarak çalışan Eyüp Artvinli İngilizce bilmektedir.

Niyazi KAYA

1975 Trabzon-Maçka’da doğdu. İlköğrenimini Trabzon’da, üniversiteyi 1996’da K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümünde tamamladı. 2003 yılında, K.T.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Eğitimi programında yüksek lisansını tamamladı. Anadolu’nun çeşitli yerlerinde öğretmenlik görevinde bulunduktan sonra 2005 yılında Ankara Prof. Dr. Mehmet Kaplan Sosyal Bilimler Lisesi coğrafya öğretmenliğine atandı. 2004 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü’nde ders kitapları yazım komisyonu başkanlığı, medya okur-yazarlığı dersi kitap yazım komisyonu, kitap okuma komisyonları dâhil olmak üzere birçok görevlerde bulundu. 2004 yılında Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Coğrafya Öğretmenliği bilim dalında başladığı doktora çalışmasına devam etmektedir. Halen Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü, projeler Şubesi’nde görev yapan Niyazi Kaya İngilizce bilmektedir.

Prof. Dr. İhsan BULUT

Yozgat-Sorgun’da doğan Prof. BULUT, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, coğrafya bölümünden mezun olduktan sonra 1986 yılında aynı bölümde araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1993 yılında Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim dalında ve Fen- Edebiyat fakültesi coğrafya bölümünde Yard. Doç olarak çalıştı. 1998’de Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, coğrafya bölümü ve Kazım Karabekir Eğitim Fak. Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim dalında Doçent olarak çalışmaya devam etti. Bilimsel alandaki çalışmalarına devam eden Prof. BULUT, Türk coğrafya bilimine “coğrafyanın yeni kavramı Yüzen Ada” adlı çalışmasıyla “yüzen adalar” kavramını ilk kez gündeme getirdi.

2000–2005 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, coğrafya bölümü başkanlığı, anabilim dalı başkanlığı ve Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayın Kurulu Üyeliği, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Jeodezi ve Fotogrametri Şube Müdürlüğü Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemleri(TUCBS) Standartlar Komisyonu Üyeliği gibi pek çok yönetsel görevlerde bulundu. TÜBİTAK &Atatürk Üniversitesi koordinatörlüğündeki “Erzurum Palandöken Dağları ve Sarıkamış Çevresinin Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi” (2005- Proje Yürütücüsü) dâhil olmak üzere birçok bilimsel projede çalıştı. Halen Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümünde çalışan Prof. BULUT, İngilizce bilmektedir.

*Balkesir
Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
Dergisi
Cilt 11 Sayı 19
Haziran 2008
ss.40-59*